

עם דב יוסף, שר

הדרך

לצעות בזה. יש אפשרויות; אך הן הן שר הוא הרוח לגבי הגפירות. יש שדה גפירות. יש לבדק באיזו מידה וטיב נוצלה.

ניצול כל מה שניתן לנצל בנגנב לכן קיימת בעיה של פתיחת הנגב לנגב כביש מ.

האם ענין הכבישים נתון הפיתוח? נגנב ממש—כן. נעס ק בזה בשי רדים אחרים, אך על חשבון תקציב מה המצב לגבי אוצרות ידוע שבים המלח יש אוצרות רק אשלג, אלא גם ברום וחומרים

טיפול בכלל וכדו. יש בעיה של ניספול בפיתוח הערבה ואלת.

תיירות? לא לזה בלבד. זה אחד המקומות לנצלו למען התיירות. אבל יש להאפשרויות של אילת כנמל לאחר כך צריכים לפתח את סביבות נעשה התחלה בעיני-גדי.

מאיזו בחינה? מבחינת הניצול החקלאי. יש בעיה בנגב. יש לטפל בזה.

מה בדבר הנפט? אנתנו מחכים שיתחילו בקרוב כשה חברות בעלות נסיון בקידוח נפט ונצלחנו למצוא נפט, היה הדבר מצבו הכלכלי.

האם יטפל משרדך גם ב... מה תהיה צורת הטיפול? אחד הדברים הראשונים יהיה להפסיטבעי בירושלים, לקשר אותה לרש של הארץ. להביא מחירים אחידים ביום משלמים הירושלמי יותר? כן. אנחנו צריכים לראוג לפית

הראיון הבא ניתן על ידי שר הפיתוח במשרדו לחברי מערכת "העולם הזה", ונרשם במקום כלשונו. התצלומים צולמו על ידי צלם "העולם הזה" באותה הזדמנות.

ד"ר יוסף, האם יכול אתה למסור לנו בקצרה מה הם רעיונותיך עם כניסתך לתפקידך החדש?

נתמנית לתפקיד זה רק לפני ימים מעטים. חזרתי להיות תלמיד — אני יושב ולומד את החומר. ישנם דו"חים רבים של מומחים שונים, אני יושב ולומד אותם. אחר כך אצא לסיורים כדי לבדוק בעצמי את המצב במקום, ואערוך שורה של התעצויות על קידום הפיתוח. רק אז אוכל להביע דעה מגובשת על תפקידי החדש. **אנו מתארים לנו שבכל זאת כבר ניכשת דעה עקרונית. לא כן?**

אני ככור שמשרד הפיתוח יוכל לתרום תרומה עיקרית לשינוי המצב הכלכלי, לתקין מאון התשלומים שלנו. מהנדסות הכלליות שרכשתי כחבר הממשלה על ההתפתחויות והתגליות בנגב. אין לי כל ספק כי ישנן הרבה אפשרויות לניצול אוצרות טבע, אשר יחסכו למדינה הרבה מאד מטבע זר. הסכום המדויק יהיה תלוי בגודל האוצרות שישנם ובאפשרויות הניצול שלהם.

לאיזה אוצרות אתה מתכוון?

כבר ברור לנו ללא כל ספק שקיימת אפשרות גדולה מאד לניצול הפוספאטים, לייצור סופר-פוספאט שיכול לחסוך 8 עד 9 מיליון דולאר לשנה במטבע קשה. לצורך הובל החקלאי. קיימת אפשרות לייצר מלחים פוספאטיים ועוד תמציות וחומרים כימיים. אותו מצב קיים גם לגבי הנחושת. הידועות שבידנו מרשות לנו להניח שאפשר להגיע לייצוא ניכר של נחושת. כעת בודקים את שיטת העיבוד של עפרות הנחושת.

מה ביחס למתכות אחרות?

יש ברזל. נצטרך להחליט סופית ולקבוע מהי אפשרות הניצול של עפרות הברזל שישנם בנגב. והם ישנם. השאלה היא: מה כמות הברזל בעפרות. ומה שיטת הניצול. באיזו מידה הדבר כדאי.

יש שאלה של מנגן. צריכים להחליט סופית מה

מנגנון — מתכת מוכספת המופקת מסמי-מלח, משמשת לייצור מסוסים, ואלפי מוצרים אחרים.

תר, חששה מפני דרך זו. היא הביאה את העולים, אולם יחד עם זאת שמרה על רמת מחייה שלא היה לה כל קשר עם המציאות. לתוך התהום המתרחבת והולכת בין מציאות זו ובין רמת-המחיה, נשפכו מיליונים על גבי מיליונים דולרים של הון-סיוע והון-נדבות זר. עצמאותה הכלכלית של המדינה הפכה חלום. ולא עצמאות כלכלית לא היתה אפשרית כמוכן, עצמאות טוליטית. עם קבצנים אינו יכול להיות אדון לגורלו. דב יוסף היה היחיד במפא"י שהעז להזיז היר מפני דרך זו, להצביע על דרך אחרת: דרך הקרבנות והצנע. אך מפא"י דחתה דרך זו. גם בשעה שניתן ליוסף חושפ-פעולה מסיים, ופוסק-התלישים הפך כמעט סמל המדינה, היה זה מאמץ-סרק, כי הצנע לא היה חלק של תכנית לאומית גדולה להגברת פרויקט-העבודה וריבוי ההשקעות. תוצאותיו החיוביות בוזבוזו.

כדי שיוסף יוכל להפוך את פוסק-התלוי שים לשדה המצמיח את האילן התמיר של הפיתוח, להוציא מכוונה וטרקטורים מן היצנע, היה עליו לקבל לידיו את תיק האוצר — תיק המפתח של התכנון הכלכלי. אולם משך חודשים ארוכים אחרי הקמת הקואליציה החדשה לא ניתן לו שום תיק בממשלה.

סוראי ומפקדו. משך חודשים אלה נערך מאחורי הקלעים מאבק עקשני על תיקו של שר האוצר. לוי אשכול לא אצא חן בעיני רבים. הוא היה אדם גמיש, הצטיין באיגוד הנקצועי ובענייני המפלגה, אולם בתפקיד המרכזי של האוצר נתגלה כאיש חלש, חסר קו משלו. לעומת זאת ידעו הכל שיוסף הוא איש חזק. גם הוא לא הבין הרבה בהיאוריה הכלכלית, אך היה ברור שבתפקידו של שר האוצר יחליט החלטה עקרונית ויבצע אותה עד הסוף. במשרד אשר דב יוסף עומד בראשו, איש אינו קובע קחים מלבדו.

אולם המפלגה לא רצתה להסתכן. היא לא רצתה להחליט החלטה עקרונית. היא לא רצתה להפסיק קולות לטובת מפ"ם והצ"כ. היא פחדה מיוסף.

יוסף לא יכול היה ללחום. לא היה לו עורך מאורגן במפלגה, כמו למשל לפנחס לבון. הוא יכול היה להשפיע רק בכנות דעותיו. במפלגה ותיקה הרוצה בשלטון, שאינה מייחסת חשיבות רבה לדעות, לא היה זה מספיק. אפילו דוד בן-גוריון, שדב יוסף מסור לו כסוראי לספקו, האדם היחיד שיכול היה להנהיג בצנע גדול של צנע לשם פיתוח, הקריב את יוסף לנוחיותו. תיק האוצר לא ניתן לו. היתה זאת מכה קשה ליוסף, אלא שבתגונתו הרגילה, לא הגיב על כך.

הדוב והדבש. אולם מפא"י לא יכלה להשאיר את הדב מחוץ לעיר. להשאיר אדם כה דינמי מחוץ לתפקיד. החדש מצאה מתרוץ שבא להשכיב את הדב, מבלי לפגוע בדבש המפלגתי.

יוסף נתמנה כשר הפיתוח. בתפקיד זה יבוא אך מעט במגע עם הקהל הרחב, לא יוכל להרגיזו בתרופות ראדיקליות. יחד עם זאת יוכל להפעיל את כוח עבודתו העצום בשטח הזקוק לכך: שדה חבור של הפיתוח, שטה בו דובר רך כה הרבה, נעשה אך מעט. לתפקידו החדש הוא מביא עמו את תכרו יותיו החיוביות והשליליות, את הבטחון העצמי הזורע כבוד בלב פיקודו, ואת האי-מונה המופרות כאפשרות לפתור בעיות ב"אמצעים של כפייה שלטונית. הוא יביא עמו גם חבר עובדים מסור לו בגוף נפש — אם כי הודיע שאין בדעתו להרחיק פקידים טובים העוסקים כיום בפיתוח. אינו מאמין שכל שר חדש צריך להחליף את כל הפקידים, הודה השבוע. כל מי שפחות או יותר בסדר, יישאר! היה זה אחד הסימנים שהאיש הקשה השתנה, התרכך במידה ניכרת בשנים האחרונות, דבר הבולט ברבים קטנים רבים.

מעל לכל מביא עמו דב יוסף למשרד הפיתוח תכונה הדרושה שם מאד: הנכונות לצבור מבל להבטיח הרים ונגבעות. הקהל, שנמאס לו לשמוע הבטחות פנססטיות על האצרות שטרם נתגלו, יכול היה לשמוע מפי שר הפיתוח החדש מנגינה חדשה. לא יהיו היששים מהירים, התריע. יש צורך לעבוד, להשקיע, מבי לראות תוצאות מידיות. אילי נגלה פתאום נפט רק 150 מטר מתחת לאדמה, אך אסור לחשוב על כך. אסור לתת הבטחות. דרושים מאמצים. דרוש ימן!

דב יוסף הוא מטבעו גם שר וגם מנהל משרד. הוא מסוגל לקרוא אליו בכל רגע את הפקיד הנמוך ביותר, לדרוש ממנו דו"ח מעל לאש הממונים עליו. גם העניינים הקטנים ביותר במשרד מובאים אליו להחלטה. דרוש ימן!

שיים, מהגודס, עורך-דינה, רואה-חשבונות ש"ל, הטיל עליהם תפקידים מרכזיים. כך בנה לעצמו חצר נאמנים שהכירו כל מחשבה אשר בלבו, נשאר סמורים לו. הצלחתו המכרעת בתפקיד זה הקנתה לו יוסף יודים רבים. היא קשרה אותו גם לי עיר, שהוא חסידה הגדול ביותר בממשלה. הוא נושא את סמלה בדר מיעולי. הוא היה הראשון שהעביר את משרדו אליה, כשהיה ליטה הממשלה לעבור לבירה. כשעלתה הצעה לחוג את יום הולדתה ה-3000 של העיר, השקיע מבעד לחלון על העיר העתיקה, פסק: אין טעם לחוג כל עוד אין היא בתחום המדינה. משפט זה סיים את הדיבור, ואת הכנת החוג.

אולם המלחמה הנחיתה עליו את המכה האכזרית ביותר. בחו, לילה, נהרגה בנגב. אביה לא החלים מן המכה עד היום. נש"עות משבר בחייו הוא נוהג גם עתה לעלות אל קברו, בהר הרצל, להתבודד שם. לדעת מכריז נוכעת תשוקת-המלחמה שלו במידה רבה מן הרצון להשכיח את המהלומה.

אבא השתמש במקל. אותו התכונות שגרמו להצלחתו כמושל צבאי, היו בעוכריו כשהוטל עליו התפקיד המכריע של שר הצנע, בימי שלום. דרכו היתה פשוטה מאד. עם הארץ לא טרנס את עצמו. הוא חי על נדבות זרים. תפקודו היחידה להניע אי פעם לעצמאות היתה: לבנון פחות, לאכול פחות, להשקיע את כל הכסף בקניית מכוונות וטרקטורים. יוסף קבע את תוכנית הצנע, כפה אותה על הציבור.

בתיאוריה היתה זאת דרך נכונה מאד. אולם כן אדם אינו דומה למכונה. יש לו רגשות, דעות, משפטים קדומים. אפשר להלהיב אותו למעשה גדולים של הקרבה. אולם קשה לכפות את ההקרבה עליו, אפילו כשהדבר לטובתו. יוסף ניסה לעשות זאת. וכשנתקל בהתנגדות, הכפיל את הלחץ, הוסיף פסיחים. הוא ידע שהצנע דרוש לטובת הציבור, ומניו וגמור היה עמו להכריח אותו לבלוע את גולות התרופה.

יתכן והיו שינאות בפרסום וביחסי ה"הציבור", מודה יוסף כיום. אולם הוא משוכנע גם כיום שדרכו היתה נכונה בעיקרה. הקהל למד להכיר את פניו. אלפי בדיחות נוצרו סביבו. עתונים מסוימים ניהלו נגדו מערכה שיטתית של הסתה. המורד הוא, שאחרי כל אלה יש לקהל למעשה מיוחדת אליו. הופעתו בימון הקולנוע מעוררת ב"קהל רחש הזק יותר. מאשר הופעת כל אדם אחר, פרט לבי. ג"י. כמו ילד רע, רטן הקהל. נשבע וקע והפטר את הפקודה, אולם בלבו הוא ידע שבאה היה טוב, רצה רק לטובתו. גם כשהשתמש במקל.

אתה רוצה להרטיף אותי?

התחשבות מוחלטת זו בדעתו של הוולת מצינת את יוסף בכל הליכותיו. הכניעה למשפטים הקדומים ולהרגלים הרעים של וולתו נראית כמעשה מגונה. כך, למשל, אין הוא סובל שמישהו יעשן בחברתו. מב"קר שנכנס לחדרו כשבידו סיגר, נתקל מיד בשאלה: "אתה רוצה להרטיף אותי?" גם ה"הובי" שלו הם אשיים בהחלט, אופיינים לאדם בורד. ביתו ברחוב אלחריזי ברחביה. מול בית הנשיא, בו הוא גר עם אשתו, גולדה, ובנו, מקושש בתמונות רבות, רובן אוציות מקוריות, מוקדו, מוקדו תמונה גדולה של ב"י. באותו בית הוא מחזיק גם אוסף גדול של תקליטי חזנות, חובבותו הנסתרת. כי יוסף, שאינו איש דת, הוא בעל נימה יהודית מסורתית חזקה. **הדוב לפני הדובים.** במפלגה נועות, המסוגלת לומר לאזרח את האמת האכזרית ולתכנן ממנו קירובנות, יכול היה דב יוסף להיות כוח ביצוע ראשון במעלה.

אולם מפא"י אינה כזאת. היא רצתה להביא לארץ מאות אלפי עיר לים חודשים. היא רצתה להבטיח את בטחון הגבולות. כל זה היה אפשרי רק במקרה שהמדינה היתה מקבלת על עצמה עול גדול של קרבנות אישיים, לו היתה מוכנה לחתור על נוחיות החיי, להוריד באופן אכזרי את רמת-החיה של החוקים. לשם כך היתה דרושה מנהיגות נועות — מנהיגות שהיתה מסוגלת להעזי ול'חום, שהיתה יחד עם זאת משמשת דוגמה אישית להמונים. אולם מפא"י, שמנהיגיה היו עייפים אחרי דור שלם של מאבק, ביקשה חיים קלים יור

שונתרו לו בן, בוגר בית-ספר לרפואה, ובה הנשואה לצ'ין צה"ל. * יוסף, שהוא איש עשיר, אינו מעשן ואינו שותה, דבר הקשור, עם רגישות קיב"ת, שמקורה, אולי, באונקוס. גם בשאר הליכותיו הוא צנוע ביותר, אלא שהוא אוהב להתלבש יפה.